

"La puerta se cerró..."

El periodista Jordi Martí glossa la figura del bolerista Moncho

Xavier Mercadé

"*La puerta se cerró detrás de ti, y así, detrás de ti, se fue mi amor...*" Aquest 28 de desembre ha mort **Moncho** i ja ningú no tornarà a cantar com ell mai més. Ramon Calabuch Batista Escoudé, gitano de Gràcia nascut el 26 de juliol de 1940, llegenda del bolero. Com **Lucho Gatica**, tenia en la veu el centre de la seva màgia. Va ser amo d'una veu fina fina filipina, d'arrels rumberes i d'una afecció gegantina al bolero, sustentada en bona part pel descobriment adolescent, a la plaça del Sol, de **Lorenzo González**, popularíssim cantant veneçolà que va acompanyar diverses orquestres als locals de Barcelona. Talent i feina es van abraçar: **Moncho** cantava tan bé les cançons de desconsol que molta gent no es creia que no fos cubà. Un dels seus primers caps, el director d'orquestra **Ramon Evaristo**, veient el color de pell d'aquell gitanet, va decidir dir-li **Moncho el Ciclón Cubano** i fer-lo parlar amb deix antillà.

Un dels seus primers EPs, *Moncho y su Wawanko Gitano* (Discophon, 1968), amb el qual la discogràfica barcelonina va intentar projectar una alternativa a **Peret**, és una joia rumbera, amb bombes rítmiques com "Orisa" i "La negra Tomasa", amanides amb el piano de **Papa Cunill**. Però l'aposta rumbera no va acabar d'arrencar, així és que **Moncho** va poder entregar-se en cos i ànima al bolero. Gairebé cinquanta anys després, el seu darrer àlbum, *Mis queridos boleros* (Satélite K, publicat el 2017 però gravat el 2010), és un collar de perles bolerístiques i, ara ja, un llegat entranyable. Escoltat ara, quan tot just acabem de saber la seva mort, van sonant les cançons i comprovem un cop més que encara queda per resoldre un dels grans enigmes de la humanitat: el del bolero americà. Si la dansa ibèrica coneguda com a bolero és tot formalitat i contenció, la cançó ultramarina que du el mateix nom salta a l'altre extrem: emocions, gelosia, rancúnies, copes trencades i llençols rebregats... Com pot ser que unes lletres tan i tan

ensucrades, tan xopes de llàgrimes, tan i tan ampul·loses, tan donades a arrossegar-se pel terra, tan al límit de l'autocompassió, tan i tan cursis, ens emocionin en la veu dels grans cantants més que cap altra cosa? Deu ser que, al cap i a la fi, no som robots, sinó animals sentimentals. *"Cómo fue, no se decirte cómo fue, no sé explicarte qué paso, pero de ti me enamoré."* Al tanto, que els boleros són més seriosos del que semblen: interpel·len l'oient i li pregunten si encara hi ha espai avui per a l'amor romàntic.

Moncho no estava per orgues. Si una cançó era bona, era bona. I amb ell vam aprendre, per exemple, que a pesar de les conyetes del gran **Jaume Perich**, "¿Y cómo es él?", de **José Luis Perales**, és una cançó gegantina. I la versió que va gravar-ne el gitano de Gràcia, estratosfèrica. *"Mirándote a los ojos juraría que tienes algo que contarme. Empieza ya, mujer, no tengas miedo. Quizás para mañana sea tarde..."* Per als boleros de **Moncho** -i per als del seu admirat **Lucho Gatica**, mort el 13 de novembre passat- mai no serà tard.